

Розумна дочка селянська

Брати (Якоб і Вільгельм) Грім

Жив колись на світі один бідний селянин. Він не мав і клептика землі, була в нього лиш маленька хижка та єдина донька. От вона й каже батькові:

— Давай випросимо в короля хоч трохи землі та будемо її обробляти.

Король чув уже про їхню бідність і подарував їм клептик облогу. Вони вдвох заходились його орати, щоб посіяти трохи жита й посадити городини.

І ось, доорюючи нивку, вони раптом знайшли в землі ступку з чистого золота.

— Слухай-но, — сказав батько дочці, — наш король був такий ласкавий, що подарував нам поле, і ми повинні віддати йому оцю ступку.

Дочка на те не згодилася й сказала:

— Тату, як ми принесемо саму ступку, без товкачика, нас ще примусять і товкачика дістати, то вже мовчіть краще.

Але батько не послухався, взяв ступку, поніс до короля і сказав, що знайшов її на полі, як орав, то нехай король зробить йому таку ласку — візьме ступку від нього в подарунок.

Король узяв ступку й запитав, чи не знайшов він іще чого-небудь.

— Ні, більше не знаходив нічого, — відповів йому селянин.

Тоді король сказав, щоб він приніс йому й товкачика до ступки.

Селянин побожився, що товкачика він не знаходив, але його й слухати не схотіли: кинули у в'язницю і сказали, що сидітиме там доти, доки не дістане товкачика.

А сторожа, що приносила йому щодня хліб і воду — тюремний харч, — почула, як він раз у раз кричить:

— Ох, чом я не послухався доньки! Ох, ох, чом я не послухався доньки!

Тюремники пішли до короля й розповіли, що в'язень безперестанку бідкається: "Ох, чом я не послухався доньки!" і не хоче ні їсти, ні пити. Тоді король наказав тюремникам привести в'язня і поцікавився, чого це він раз у раз кричить: "Ох, чом я не послухався доньки!"

— І що ж казала твоя донька? — спитав король.

— Вона не радила мені нести вам ступку, бо тоді ви зажадали б од мене, щоб я дістав і товкачика.

— Коли в тебе така розумна донька, то нехай і вона прийде сюди.

От мусила й вона з'явитися до короля. Він її всіляко випитував, щоб дізнатися, чи вона справді така розумна, і нарешті сказав, що загадає їй загадку: якщо вона відгадає, то він одружиться з нею.

Вона погодилася.

Тоді король сказав:

— Прибудь до мене не вдягнена й не гола, приїдь не верхи й не на возі, не дорогою і не без дороги, і коли ти так зумієш, я з тобою одружусь.

Вернулася дівчина додому, роздяглася зовсім і стала не одягнена, потім закуталася у велику рибальську сіть і стала не гола, тоді позичила осла, прив'язала сіть йому до хвоста, і він мусив її тягти; отже, їхала вона і не верхи, і не на возі. Осел мусив її тягти по колії, і вона торкалася землі тільки великим пальцем ноги; отже, їхала і не по дорозі, й не без дороги.

Так вона й прибула до короля, і той сказав, що загадку вона відгадала і виконала все.

Він звелів випустити батька з в'язниці, взяв її за дружину і звірив на неї всі королівські маєтки.

Минуло кілька років, і от якось селяни привезли дрова на продаж і зупинилися перед палацом. У декотрих вози були запряжені кіньми, а в декотрих волами. В одного селянина було троє коней і лошатко. Воно відбігло від коней і лягло між двома волами, запряженими в віз. Зібралися селяни і почали сперечатися, чиє це лоша. Хазяїн волів казав, що це його лоша, воно від його волів, а хазяїн коней кричав, що лоша від його кобили і належить йому. Доповіли королю про ту сварку, і він розсудив їх так: де лоша лежало, того хазяїна воно й буде. Отже, лоша дісталася тому, хто мав воли і кому воно не належало.

А хазяїн коней пішов додому плачучи, бо шкода йому було лошатка.

Але він чув, що королева дуже ласкава до селян, бо й сама вийшла з бідного селянського роду.

Отож він пішов до неї і попросив, щоб вона допомогла йому вернути лошатко.

Вона відповіла:

— Гаразд, якщо ти мені пообіцяєш, що не викажеш мене, я навчу тебе, як зробити. Вранці-рано, коли король їхатиме на зміну вартових, стань посеред дороги, де він буде проїжджати, візьми велику сітку і роби так, наче ловиш рибу, закидай сітку, витрушуй рибу, ніби її там повно.

І навчила вона його також, що треба відповідати, як король його питатиме.

І от став селянин другого дня серед вулиці й почав ловити рибу на сухому. Їде король і, побачивши те, посилає спитати, що цей телепень робить.

Селянин відповідає:

— Ловлю рибу.

Посланець питає, яка ж тут може бути риба, коли немає води. А селянин на те:

— Тут така сама риба, як і від двох волів лоша. Посланець пішов до короля і переказав йому цю відповідь.

Король звелів покликати селянина і сказав:

— Це ти не сам вигадав, признайся, хто навчив тебе так робити.

Але селянин не признавався:

— Присягаюсь, це я сам придумав!

Тоді його поклали на соломі і шмагали доти, аж поки він признався, що навчила його сама королева.

Прийшовши додому, розгніваний король сказав до своєї дружини:

— Чому ти така нещира зі мною? Не треба мені такої дружини, іди собі, звідкіля прийшла, у свою селянську хижу.

Одначе дозволив їй узяти з собою те, що їй найдорожче і наймиліше.

— Гаразд, мій милий, як ти велиш, так і буде, — відповіла вона.

Тоді обняла його, поцілувала і сказала, що хоче попрощатися з ним як слід. Наказала принести вина, запити розлуку, а в вино влила сонного зілля. Король випив повний келих, а вона тільки пригубила свій. Незабаром короля зморив сон. Упевнившись, що він міцно спить, королева покликала слуг, узяла гарне біле покривало, слуги закутали в нього короля і занесли в карету, що стояла перед брамою, та й одвезли їх обох у її хатину. Поклали його там у постіль, і він спав цілий день і ніч непробудно, а як прокинувся й озирнувся навколо себе, то злякано скрикнув:

— Ой лишенько, де це я? — І покликав слуг, але ніхто не з'явився.

Тоді підійшла до нього дружина й каже:

— Мій любий, ти дозволив мені, щоб я взяла з собою те, що мені найлюбіше, а що ж у мене є любіше за тебе? Ось я і забрала тебе.

Король утер сльози на очах і мовив:

— Люба дружино, будеш ти моя, а я твій. Забрав її з собою назад до палацу, справили ще раз весілля, і живуть вони, мабуть, досі, як не повмирали.

Переклад Сидора Сакидона